

การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
Needs Assessment for Strengthening an Academic Affairs Collaboration
Network of Schools under the Secondary Educational Service Area Office
Sakon Nakhon

นภธร พรหมดีราช¹ วลนิกา ฉลากบาง² อนงลักษณ์ หนูหมอก³
Naphatorn Promdeerach, Wannika Chalakbang, Anonglak Nhoomork

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 2) ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 352 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อขอทราบความคิดเห็นตามแนวคิด OKRs การวิเคราะห์ข้อมูล 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็น 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม 0.133 ด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน และ 3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน ตามแนวคิด OKRs มี 30 แนวทางและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

Received: 2026-02-17 Revised: 2026-03-18 Accepted: 2026-03-23

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: fbi.tiw2528@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: wannika.chlk@gmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: anonglak.n@snru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการจำเป็น; การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ;
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน

Abstract

This research aimed to study: 1) the current condition and the desired condition of the academic affairs collaboration network of schools; 2) the needs assessment for strengthening the academic affairs collaboration network; and 3) the guidelines for strengthening the academic affairs collaboration network of schools under the secondary educational service area office Sakon Nakhon. The study employed a mixed-methods research design. The sample and key informants consisted of: 1) quantitative phase of 352 school administrators and teachers under the secondary educational service area office Sakon Nakhon selected through multistage random sampling, and 2) qualitative phase of five experts. The research instruments included: 1) the quantitative instrument with a five-point Likert scale questionnaire, and 2) the qualitative instrument with a semi-structured interview guide designed to gather opinions based on the OKRs (Objectives and Key Results) concept. Data analysis was conducted as follows: 1) the quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, and priority needs ranking; and 2) the qualitative data were analyzed through the content analysis of the additional recommendations. The statistical techniques included mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings were as follows. 1. The current condition of the academic affairs collaboration network was at a high level, whereas the desired condition was at the highest level. 2. The overall priority needs index for strengthening the academic affairs collaboration network was 0.133. The three components with the highest priority needs were: 1) network members participation, 2) network member development, and 3) common interests or mutual benefits. 3. The guidelines for strengthening the academic affairs collaboration network based on OKRs consist of 30 development guidelines. In an overall, these guidelines demonstrated the highest level of suitability.

Keywords: Needs Assessment; Collaboration Network Strengthening; Academic Affairs
Collaboration Network of School

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยในบริบทปัจจุบัน การจัดการศึกษาไม่ได้มุ่งเพียงถ่ายทอดความรู้ แต่พัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งทักษะ บุคลิกภาพ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560: 14) ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การดำเนินงานโดยองค์กรเพียงลำพังอาจไม่สามารถ

ตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันระดมทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา (ธราธิป วงษ์แก้ว, 2568: 62-75)

แนวคิดเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการตั้งอยู่บนการบริหารจัดการแบบเครือข่าย ซึ่งมองว่าการดำเนินงานในปัจจุบันต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรความรู้ และประสบการณ์ในการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิด Network Governance ที่อธิบายว่าการบริหารงานเกิดจากเครือข่ายขององค์กรที่พึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าการควบคุมแบบลำดับชั้นขององค์กรเดียว (Rhodes, 2007: 1243-1264: นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับ Collaborative Network ยังเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน โดยสมาชิกของเครือข่ายจะร่วมกันแบ่งปันข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างคุณค่าร่วมกัน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรในรูปแบบเครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนในสังคม (Agranoff & McGuire, 2003: 43: นภธร พรหมดีราช ผู้แปล)

ในบริบทของการศึกษา เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยบูรณาการทรัพยากรและศักยภาพของผู้บริหาร ครู ชุมชน และองค์กรภายนอก ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ความสำเร็จของเครือข่ายขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้นำที่เข้มแข็ง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษา (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2568: 380) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ระบุว่าเครือข่ายความร่วมมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลดความซ้ำซ้อนของงานดำเนินงานในภาคการศึกษา (สุรเดช รอดจินดา, 2560: 219)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่ายังมีข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เช่น การดำเนินงานระหว่างโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ยังมีขอบเขตจำกัด และการใช้ทรัพยากรร่วมกันยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรส่งผลให้ศักยภาพของเครือข่ายสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างไม่ถูกใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2568: 73) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้สามารถระบุประเด็นปัญหาและความต้องการในการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นกระบวนการสำคัญในการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Current State) กับสภาพที่พึงประสงค์ (Desired State) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้อย่างเหมาะสม (มนตรี อินตา, 2562: 28-29)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็น อันเป็นฐานในการกำหนดนโยบายและวิธีการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบลำดับขั้นเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินความต้องการจำเป็น และตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1.1 การสังเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Synthesis) สภาพปัจจุบัน สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ จิรภัทร มหาวงศ์ และคณะ (2559), เพิ่มศักดิ์ บัวรักษ์ และคณะ (2559), ภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิษุทธิ์ (2559), สุรเดช รอดจินดา (2560), ทนันเดช ยงค์กมล (2562), นฤมล ฤทธิแสง (2563), หวานใจ เวียงยิ่ง (2564), สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564), Milovanov (2018) และ Prokopenko (2023) สามารถสังเคราะห์ได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และ 6) การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย

1.1.2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.1.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 2,283 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 352 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie

and Morgan, (1970: 608) อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวส์ตี, 2551: 191) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 45 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

พฤษภาคม 2568-ธันวาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นแบบการตอบสนองคู่ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2) ค่าอำนาจจำแนกด้านสภาพปัจจุบันมีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.86 และสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.64-0.88 3) ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพที่เป็นจริง เท่ากับ 0.96 และด้านสภาพที่ควรจะเป็น เท่ากับ 0.98

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน ตามแนวคิด OKRs มีส่วนคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะและแนวคิดเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 352 ฉบับ ติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองครบร้อยละ 100

3.2 จัดส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามแนวความคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 70-71) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.1.2 จัดลำดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ด้วยสูตร ($PNI_{modified} = (I-D) / D$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562: 279) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ด้านที่สูงกว่าค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นรวม ($PNI_{modified}$ รวม)

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มข้อความที่มีความหมายใกล้เคียงกัน จัดหมวดหมู่ สังเคราะห์เป็นประเด็นหลัก และวิเคราะห์เชิงตีความ เพื่ออธิบายความเหมาะสม จุดเด่น ข้อจำกัด และเงื่อนไขความสำเร็จของแนวทาง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.97	0.67	มาก	4.48	0.49	มาก
2. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	3.98	0.73	มาก	4.53	0.59	มากที่สุด
3. ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน	4.03	0.67	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.95	0.74	มาก	4.60	0.58	มากที่สุด
5. กระบวนการบริหารเครือข่าย	4.01	0.74	มาก	4.49	0.62	มาก
6. การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย	4.01	0.68	มาก	4.48	0.58	มาก
โดยรวม	3.99	0.65	มาก	4.52	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า

สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.67) การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.68) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.74) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.73) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.67) และการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.58) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.59) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($\bar{X} = 4.49$,

S.D. = 0.62) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.49) และการติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

2. การประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวม

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น (I)	PNI	ลำดับความสำคัญ
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.97	4.48	0.128	4
2. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	3.98	4.53	0.138	2
3. ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน	4.03	4.58	0.136	3
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.95	4.60	0.165	1
5. กระบวนการบริหารเครือข่าย	4.01	4.49	0.120	5
6. การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย	4.01	4.48	0.117	6
โดยรวม	3.99	4.52	0.133	-

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.133 ($PNI_{modified} = 0.133$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.165$) รองลงมา การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.138$) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.136$) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.128$) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.120$) และการติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.117$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่า PNI สูงกว่าค่าเฉลี่ย PNI รวม มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และ 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

3. การหาแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นไปหาแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้แนวคิด OKRs เป็นกรอบ

ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน มาสรุปเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังนี้

1. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ สร้างศักยภาพของเครือข่ายและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรองรับปัญหาที่มีความซับซ้อน

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครู เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเข้าร่วมพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการระหว่างโรงเรียนและสถาบันการศึกษา โดยการร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมจัดระบบฐานข้อมูลกลางของเครือข่าย เช่น แผนการสอน งานวิจัย หรือสื่อการเรียนรู้
3. หน่วยงานทางการศึกษาช่วยเสริมสร้างศักยภาพทางวิชาชีพให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูเพื่อให้งานดำเนินงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินงานอย่างเสมอภาคในฐานภาคีความร่วมมือ

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถจัดการข้อขัดแย้งระหว่างการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสมอภาค และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างโปร่งใส
2. ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยทางความคิดที่ทุกคนกล้าเสนอความเห็น
3. หน่วยงานต้นสังกัดจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจเรื่อง Shared Leadership เพื่อพัฒนาแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนร่วม

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนานวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ร่วมกันเพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนของการจัดการศึกษา

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูแบ่งปันความสำเร็จและความรับผิดชอบจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม
2. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาทักษะภาวะผู้นำร่วมให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูได้มีบทบาทผู้นำและผู้สนับสนุนการดำเนินงาน
3. หน่วยงานทางการศึกษาให้ความรู้และส่งเสริมการวิเคราะห์ปัญหาเชิงระบบ ทำให้ผู้บริหารและครูเข้าใจความเชื่อมโยงของปัญหาหลายมิติและภาพรวมของปัญหา เช่น ปัญหาผู้เรียน ครอบครัวยุทธศาสตร์ และนโยบาย
4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีทักษะในการจัดประชุมออนไลน์โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Zoom, Microsoft Teams เพื่อสร้างความร่วมมือของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง

2. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยการฝึกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ เช่น SWOT/Fishbone/ Brainstorming
2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีจัดระบบสื่อสารและสร้างช่องทางที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น Google Workspace, Line Group
3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมด้านการแก้ปัญหาเป็นกลุ่มในสถานการณ์จริงของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการฝึกเขียนรายงาน บันทึกการแลกเปลี่ยนความรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ต่อเพื่อนร่วมงาน

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมและผลงานร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการวางแผนและการบริหารจัดการทรัพยากร โดยการวางแผนปฏิบัติการ เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่
2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภายนอก เช่น อบต. หรือสถานประกอบการ
3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการบริหารจัดการงบประมาณให้โปร่งใส โดยการฝึกทำบัญชีการเงิน และเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง
4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถจัดระบบพี่เลี้ยงทำหน้าที่โค้ชช่วยเหลือครูใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงในการดำเนินงาน โดยการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะบุคลากร
5. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีทักษะการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในหน่วยงานและหน่วยงานภายนอก โดยการฝึกอบรมเรื่องการฟังอย่างสร้างสรรค์ และเทคนิคการสื่อสารเชิงบวก

3. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม พร้อมรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูดำเนินงานโดยร่วมคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการฟัง การตั้งคำถาม และการสะท้อนความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการตัดสินใจร่วมกันบนฐานข้อมูล ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความต้องการของผู้ปกครอง และทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักในการพิจารณา โดยการฝึกทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูรับผิดชอบงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางการเสริมสร้าง

1. หน่วยงานทางการศึกษาจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูให้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนตามงานหรือกิจกรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาการดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์ข้อบกพร่อง แล้วนำมากำหนดแนวทางการแก้ไขและการพัฒนา

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันสะท้อนผลและถอดบทเรียน โดยการเขียนกระบวนการ AAR (After Action Review)

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมวางแผนอย่างเป็นระบบในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินงาน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานร่วมกัน โดยการออกแบบตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมและโครงการในเครือข่าย

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิเคราะห์ความต้องการร่วมกันเพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผนงานวิชาการ โดยการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนในเครือข่าย

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสร้างแผนปฏิบัติการและปฏิทินปฏิบัติงานที่เป็นระบบ

4. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนากลไกในการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายให้มีจุดมุ่งหมายร่วม (Shared Goals) และเห็นคุณค่าในการทำงานแบบร่วมมือ (Collaborative Benefits) โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้เรียนในภาพรวม มากกว่าประโยชน์เฉพาะหน่วยงานหรือบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย(Research Discussion)

จากผลการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.1 สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานทางการศึกษามีความพร้อมด้านโครงสร้างและกลไกการดำเนินงาน พร้อมทั้งยึดค่านิยมการทำงานแบบร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bryson (2011 : 34; นกธร พรหมดิราษ ผู้แปล) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพต้องมีวิสัยทัศน์ร่วม เป้าหมายชัดเจน และการสื่อสาร

ต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน สมาชิกเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wenger (1998: 187; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) เกี่ยวกับชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice) ที่เน้นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาความรู้ร่วมกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 170) ที่ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงศักยภาพของเครือข่ายในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการเกิดจากความร่วมมือของสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดและพึ่งพากันสูง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และเสริมประสิทธิภาพของเครือข่าย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564: 116) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความสำคัญในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาเครือข่ายจำเป็นต้องบูรณาการปัจจัยด้านนโยบาย ภาวะผู้นำ และบริบทพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

1.2 สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในเครือข่ายต้องการให้มีระบบการประสานงานที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน และมีความเชื่อมั่นต่อประโยชน์ของการทำงานเป็นเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ กิตติธัญญ์พร พวงประดิษฐ์ และคณะ (2567: 811-812) ที่พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นกลไกสำคัญในการเสริมพลังเครือข่าย ผ่านนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานมีความชัดเจน เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญาภาญ์ ศรีเนตร และคณะ (2566: 296) ที่ได้ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านบุคลากร ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร ทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาเครือข่ายเพื่อเสริมศักยภาพการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในบริบทชนบทที่ช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 171) ได้ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรทำให้ศูนย์การศึกษาพิเศษจำเป็นต้องพึ่งพาเครือข่ายความร่วมมือเป็นกลไกหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.133 โดยด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงกว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และ 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เครือข่ายที่มีประสิทธิภาพมิได้พึ่งพาเพียง

โครงสร้างหรือทรัพยากร แต่ต้องตั้งอยู่บนความร่วมมือที่แท้จริง การพัฒนาศักยภาพ และผลประโยชน์ร่วมที่ชัดเจน เมื่อเสริมปัจจัยเหล่านี้ เครือข่ายทางวิชาการจะเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wenger (1998: 186; นกธร พรหมดิราช ผู้แปล) ที่กล่าวไว้ว่า เครือข่ายหรือชุมชนแห่งการปฏิบัติจะแข็งแรงเมื่อสมาชิกมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างคุณค่าร่วมกันจนเกิดประโยชน์ร่วม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969: 216; นกธร พรหมดิราช ผู้แปล) ที่กล่าวไว้ว่า การเสริมบทบาทสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในระดับองค์กรและชุมชน อันนำไปสู่ความยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564: 117) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.159 - 0.382 สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และกลไกบริหารเครือข่าย รวมถึงความแตกต่างด้านศักยภาพของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานยังไม่เต็มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กที่กระจายตัว เครือข่ายจึงเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ และนวัตกรรมมากกว่าการแข่งขัน

3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ตามแนวคิด OKRs ประกอบด้วย 3 วัตถุประสงค์ 9 ผลลัพธ์หลัก และ 30 แนวทางการเสริมสร้างซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูอย่างเสมอภาคในทุกกระบวนการ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ต้องมีการพัฒนาศักยภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารและครูอย่างเสมอภาคควบคู่กับการสร้างเสริมภาวะผู้นำร่วม การสร้างพื้นที่ปลอดภัย การบริหารความขัดแย้งอย่างโปร่งใส และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จะก่อให้เกิดความร่วมมือเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 173) ที่พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กไปยังโรงเรียนเรียนรวมหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าและบริหารทรัพยากรร่วมกันอย่างเป็นระบบ

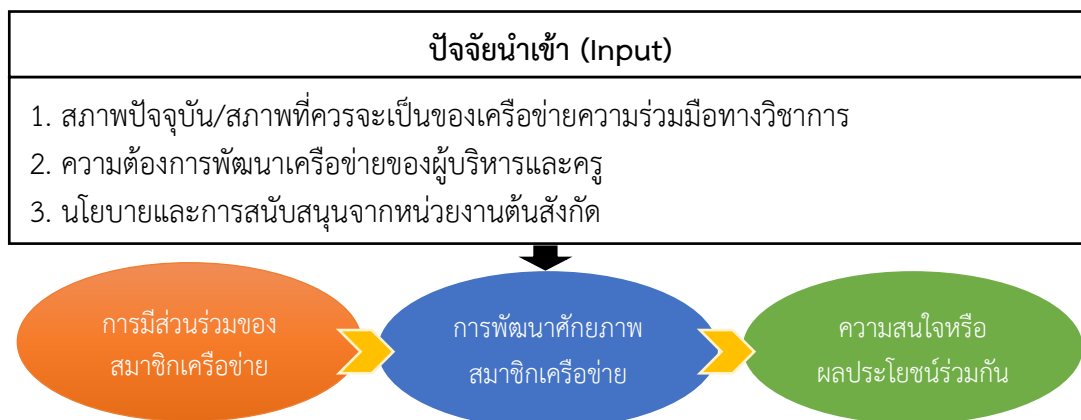
3.2 การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาทักษะที่จำเป็น พร้อมบริหารทรัพยากรอย่างโปร่งใส เพื่อขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญากาญจน์ ศรีเนตร และคณะ (2566: 1631) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูควรพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้สนับสนุนเครือข่ายทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้มแข็งของเครือข่าย

3.3 ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานบนฐานความรับผิดชอบร่วม พร้อมพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม

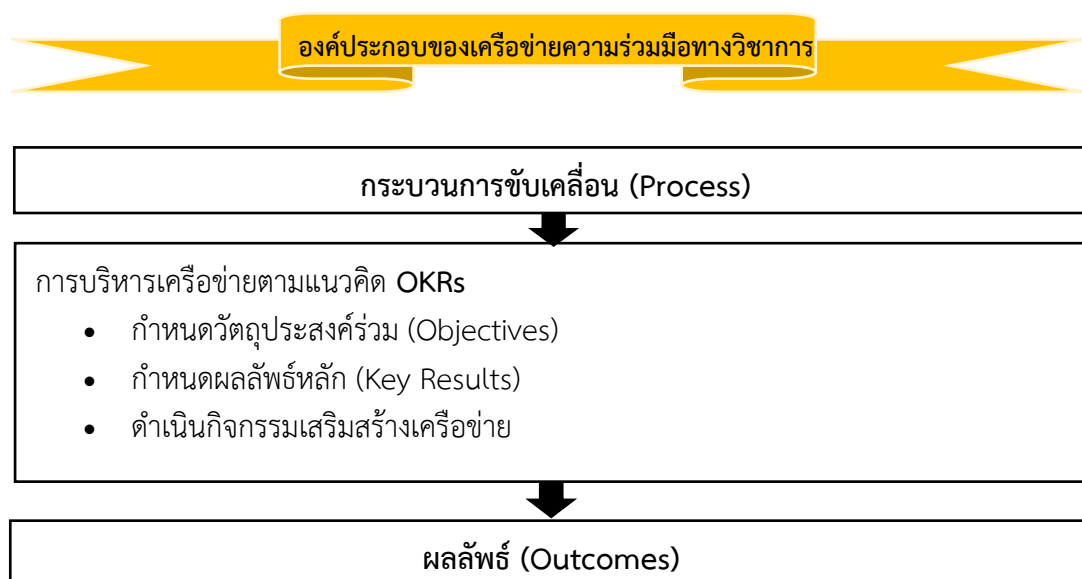
เสริมทักษะการฟัง การตั้งคำถาม และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ กำหนดบทบาท เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการร่วมกัน จะนำไปสู่การขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Provan and Kenis (2008: 246; นกธร พรหมดิราษ ผู้แปล) กล่าวไว้ว่า ผลประโยชน์ร่วมเป็นฐานของการบริหารเครือข่าย กระตุ้นให้ผู้บริหารและครูร่วมวางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้วัฒนธรรมมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และการกำหนดบทบาท เป้าหมาย ตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทำให้เครือข่ายดำเนินงานเป็นระบบ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยกระดับงานวิชาการอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนจะมีประสิทธิผลสูง เมื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาศักยภาพสมาชิก และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ควบคู่กับการบริหารจัดการตามแนวคิด OKRs เพื่อกำหนดเป้าหมายและขับเคลื่อนความร่วมมืออย่างเป็นระบบ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่

ภาพที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการตามแนวคิด OKRs เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (นกธร พรหมดิราษ: 2569)

- เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการที่เข้มแข็ง
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร
- การยกระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน

ภาพที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (นภธร พรหมดีราช: 2569)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยเฉพาะการส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการสร้างเป้าหมายร่วมของเครือข่าย

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยด้านความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาศักยภาพสมาชิก และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด OKRs เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมและติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อนำไปประเมินประสิทธิผล ความเป็นไปได้ และผลต่อคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรที่จะต้องพัฒนาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อใช้ประเมินความก้าวหน้า คุณภาพการดำเนินงาน และกำกับติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติญาภัทร พวงประดิษฐ์, เนตรธิดา อินทร์ักษ์ และศลิษา ราไชย. (2567). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม. **วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน**. 2(4): 805-812.
- จิรภัทร มหาวงค์, วิทยา จันทร์ศิลา และทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 18(4): 114-127.
- จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ**. 25(2): 156-177.
- ชญาภาญจ ศรีเนตร, จำเนียร พลหาร และกฤษณก ดวงชาทม. (2566). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 11(4): 1621-1634.

- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2568). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*. 3(2): 376-391.
- ทนนเดช ยงค์กมล. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือสารสาสน์. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธราธิป วงษ์แก้ว. (2568). รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่ส่งผลต่อความพิทักษ์ รักษาตึกของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*. 4(3): 62-75.
- นฤมล ฤทธิแสง. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพิ่มศักดิ์ บัวรักษา, ช่อเพชร เป้าเงิน และสมชัย ขวลิตธาดา. (2559). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหาร การศึกษา มศว*. 13(24): 14-21.
- ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรวิทย์. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนตรี อินตา. (2562). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาควิชาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สิทธิโชค สุวิสิทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเดช รอดจินดา. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคเหนือตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2568). *แผนพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี 2566-2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2568)*. สกลนคร: กลุ่มนโยบายและแผน.
- หวนใจ เวียงยิ่ง. (2564). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). **Collaborative public management: New strategies for local governments**. Washington DC: Georgetown University Press.
- Arnstein, S. (1969) A ladder of community participation. **Journal of the American Institute of Planners**. 35: 216-224.
- Bryson, J. M. (2011). **Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement**. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Milovanov, K. Yu., Zanaev, S. Z., NikiTina, E.E., and Polovetsky, S.D. (2018). Strategic models of networking cooperation in the national education system: History and perspectives. **Revista ESPACIOS**. 39(38): 18-21.
- Prokopenko, O., Garafonova, O., and Zhosan, H. (2023). Digital tools in human resource management: How digitization affects personnel management. **Socio-economic Relations in the Digital Society**. 4(50): 84-94.
- Provan, K. G., and Kenis, P. (2008). Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 18: 229-252.
- Rhodes, R. A. W. (2007). Understanding Governance: Ten Years On. **Organization Studies**. 28(8): 1243-1264.
- Wenger, E. (1998). **Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity**. Cambridge, UK: Cambridge University Press.